

XXX. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

24. travnja 2025.

treći (III.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenkasti broj i riječ)

broj bodova:

100	
-----	--

Upute natjecateljima

1. Mobitele, pametne satove i druge prijenosne ili nosive elektroničke audio i videouređaje treba predati članu Povjerenstva koji provodi Natjecanje za pojedini razred.
2. Ispit se piše 100 minuta.
3. Ispit se piše isključivo kemijskom olovkom crne ili plave boje. Tinta se ne smije moći obrisati.
4. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
5. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
6. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
7. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
8. Rješenja treba upisivati na za to predviđena mjesta.
9. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
10. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
11. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
12. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
13. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____

(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____

(član Državnoga povjerenstva)

3. _____

(član Državnoga povjerenstva)

1. Upiši na crte, prema pravopisnim pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova, dijelove rečenica otisnute ispod crte velikim tiskanim slovima.

U petak 26. siječnja 2024. _____

(HRVATSKI SABOR)

izglasao je _____,

(ZAKON O HRVATSKOME JEZIKU)

kojim se prvi put u povijesti uređuje pitanje službene i javne uporabe hrvatskoga jezika te osigurava sustavna i stručna skrb o njemu.

S galerije glasanje su pratili članovi

(GLAVNOGA ODBORA MATICE HRVATSKE)

i članovi radne skupine za izradu toga Zakona, a njegovo donošenje popraćeno je dugim pljeskom, izvijestila je HINA.

Zakonom se propisuje službena uporaba hrvatskoga jezika, uređuje osnivanje

_____ te izrada dokumenta pod

(VIJEĆA ZA HRVATSKI JEZIK)

nazivom _____

(NACIONALNI PLAN HRVATSKE JEZIČNE POLITIKE)

radi očuvanja društvene uloge i pravnoga položaja hrvatskoga jezika.

Propisuju se i pravila uporabe hrvatskoga standardnog jezika u

(EUROPSKOME PARLAMENTU)

I SAVJETODAVNIM TIJELIMA EUROPSKE UNIJE)

6	
---	--

6	
---	--

2. Upiši zareze u rečenice u skladu s pravilima o pisanju zareza.

Faust Vrančić autor prvoga rječnika hrvatskoga jezika rođen je 1. siječnja 1551. u šibenskoj plemićkoj obitelji. Sastavljajući rječnik proučavao je i prirodne zakonitosti te prije modernoga zrakoplovstva osmislio uređaj koji se smatra pretečom modernoga padobrana. Mnoge je stvari svojim idejama i utjecajem učinio učinkovitijima i funkcionalnijima što je bilo ključno za tadašnju poljoprivredu i industriju.

1	
---	--

3. Upiši pravopisne znakove u rečenice s upravnim govorom.

Ako želite ubiti naciju upozorila je znanstvenica jedini je način da ubijete jezik kojim se ona sporazumijeva i nastavila Razvijene nacije svjesne su toga, stoga su zakonom zaštitile svoj jezik.

1	
---	--

4. Napiši u sljedećoj rečenici č, ć ili odraz jata (ije/je/e/i) na prazne crte u riječima.

Vijeće naše škole obav___stilo je javnost da će se sljedeći tjedan održati izložba „R___čničko blago”. Učenici se žele prisjetiti dragoc___ne ostavštine koju su nam naši leksikografi ostavili u nasl___đe. Organizirat će i kviz, a glavna je nagrada kvalitetan pisa___i pribor. Najambiciozniji među njima iš___ekivali su rezultate drš___u___i, cvoko___u___i i nadaju___i se vr___dnoj nagradi.

2	
---	--

4	
---	--

Pročitaj tekst i riješi zadatke od 5. do 9.

O jeziku, rode, da ti pojem,
O jeziku milom tvom i mojem!
O preslatkom glasu onom
U kome te mile majke
Usnivahu slatke bajke
(...)

Po njemu te svijet poznaje živa,
Na njem ti se budućnost osniva,
Zato uvijek k njemu teži,
U njegovo jato hrli,
Oko njega mi se grli
I u čvrsto kolo veži,
Pa ti neće vremeniti
Burni trijesi da nahude;

Po jeziku dok te bude,
I glavom će tebe biti! (...)

(Petar Preradović, *Rodu o jeziku*)

5. Ispiši iz teksta nenaglašene oblike osobnih zamjenica vodeći računa o tome da iste oblike ispišeš onoliko puta koliko se puta javljaju u tekstu.

Prva strofa – _____

Druga strofa – _____

Treća strofa – _____

3	
---	--

3	
---	--

6. Odredi rod, broj i padež podcrtanim riječima.

	rod	broj	padež
milom	_____	_____	_____
majke	_____	_____	_____
bajke	_____	_____	_____
njegovo	_____	_____	_____
glavom	_____	_____	_____

5	
---	--

7. Ispiši sve prijedloge iz prvih pet stihova druge strofe.

1	
---	--

6	
---	--

8. Prepiši iz pjesme riječi koje u njoj imaju sljedeće značenje:

‘izvodim skladne zvukove glasom ili glasovima’ – _____

‘koji su ograničeni vremenom, privremeni’ – _____

‘nanesu štetu’ – _____

3	
---	--

9. Ispiši iz rečenice izravne i neizravne objekte.

Iako nije razmišljala o tome, naišla je na prijateljicu na književnoj večeri koja je predstavljala svoju prvu knjigu. Odlučila ju je pročitati jer se smatrala neupućenom.

izravni objekti

neizravni objekti

2	
---	--

10. Ispiši subjekte iz rečenica.

Mnogo ljudi tvrdi da putovati često donosi mnogo lijepih iskustava, a živjeti na jednome mjestu čini se dosadnim. Dakle, to je lijepo, a osim toga, vas dvoje to i najbolje znate.

subjekti u 1. rečenici: _____

subjekti u 2. rečenici: _____

2	
---	--

7	
---	--

11. Ispiši iz teksta neprijelazne glagole i vrste povratnih glagola u kanonskome obliku.

Nakon što su se dogovorili o pohađanju dodatnih sati iz jezika, željela je porazgovarati s njima jer je shvatila da će se prijaviti jer se žele natjecati. Na dan natjecanja kišilo je – dosta loš znak. Ona ih je bodrila i poručila da se čuvaju i ne hvale se previše kako im se drugi ne bi rugali zbog loših rezultata. Brinula se o njima jer je znala da ne bi voljela da se na kraju moraju sramiti.

neprijelazni glagoli

pravi povratni glagoli

uzajamno povratni glagoli

nepravi povratni

4	
---	--

4	
---	--

12. Odaberi glagolski oblik naveden u zagradi koji značenjski odgovara opisanoj situaciji i napiši ga u točnome obliku.

Marko je _____ (oživiti/oživjeti) čim je doznao da će moći

prisustvovati susretu s najdražim književnikom, dok se Ana posramila i

_____ (problijediti/probljedjeti) jer se još nije počela pripremati, a

trebala bi biti moderatorica susreta. Mučilo ju je i hoće li se _____

(crveniti, crvenjeti) tijekom razgovora s književnikom.

1	
---	--

1	
---	--

13. Pročitaj tekst i obrati pažnju na uporabu prijedloga.

Zadatak ima dva dijela:

1. dio zadatka: napiši točno rečenice u kojima su pogrešno upotrijebljeni prijedlozi.

2. dio zadatka: objasni cjelovitom rečenicom zašto je narušena jezična norma.

Roditelji su mi govorili da moram svaki dan čitati zbog obogaćivanja vokabulara i razvoja mašte. Tvrdili su da kroz čitanje stječemo nova iskustva i proživljavamo ono što u stvarnome životu možda nikad nećemo doživjeti, stoga mi je otac uoči polaska u prvi razred izradio i posebnu drvenu policu za nove knjige. Danas, kad se počastim novom knjigom, pospremim je na ili ispod ručno izrezbarene drvene police prisjećajući se odrastanja uz knjige.

a) rješenje (1. dio zadatka): _____

objašnjenje (2. dio zadatka):

2	
---	--

2	
---	--

b) rješenje (1. dio zadatka): _____

objašnjenje (2. dio zadatka):

c) rješenje (1. dio zadatka): _____

objašnjenje (2. dio zadatka):

4	
---	--

4	
---	--

14. Ispiši iz polaznoga teksta glagole u relativnoj upotrebi u kanonskome obliku. Imenuj relativne glagolske oblike i odredi im vid.

Danas, dok sam proučavala tvorbu riječi, na knjigu mi sleti bubica pa se prevrne s knjige na stol. – Da si smjesta prestala! – Najednom čujem i micanje zavjese... Pomislih na najgore i odlučih pogledati kroz prozor. Čisti umor. Nigdje nikoga... Sada gledam kako se upravo diže jak vjetar. Tijekom noći, a možda i pred zoru, dolazi veliko nevrijeme. Ono me neće omesti jer – sve se može kad se hoće. Zaslužuj svoje mjesto i ne traži čudesu!

glagol	naziv relativnoga glagolskoga oblika	glagolski vid
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

9	
---	--

9	
---	--

15. Pročitaj tekst i riješi zadatke.

Opuštena, dišući polako i meko, sjedila bi na kauču i čitala. Bose bi noge presavila i skupila pod bedra te tako čitala. Pogrbljena nad knjigom, tako je čitala. Čitavo njezino tijelo u obliku polumjeseca, tako je čitala.

(Prema: Amos Oz, *Priča o ljubavi i tmini*)

a) Ispiši predikatne proširke i odredi im vrstu.

predikatni proširak

vrsta

1. _____

2. _____

3. _____

3	
---	--

b) Napiši ishodišnu rečenicu za svaki predikatni proširak.

1. _____

2. _____

3. _____

3	
---	--

6	
---	--

16. Ispravi sljedeće rečenice tako da budu gramatički točne.

a) Koristio je sve svoje jezične priručnike, ali nije pomoglo, pa je nakon učenja francuskoga jezika cijeli dan odmarao.

2	
---	--

b) Nije se mogao opustiti te je i dalje brinuo zato što još nije pronašao objašnjenja nepoznatih riječi.

1	
---	--

17. Ispiši iz rečenica dva para supletivnih alomorfni oblika.

Pravu ljubav prema jeziku iskazuju oni ljudi koji ne zanemaruju materinski jezik dok uče strani jer jedino tako čovjek može steći dobar temelj i postati još bolji govornik.

2	
---	--

5	
---	--

18. U tekstu pronađi riječi koje nisu u skladu s leksičkom normom te napiši njihove paronime koji se smisleno uklapaju u rečenicu u istome gramatičkom obliku.

Svako jutro dočekaju me brojne elektronske poruke na koje odmah moram odgovoriti, a rok za predaju novoga članka polako ističe. Počela sam pisati vijest o desetinama tisuća prosvjednika i o gradu u kojemu se rodio milijunski stanovnik, ali nikako da dovršim.

_____	_____
_____	_____

4	
---	--

19. Ispiši iz teksta sve pleonastične sintagme.

Dana 20. travnja 2025. objavljeni su rezultati filmskoga kviza održanoga u novoobnovljenoj gradskoj knjižnici. Natjecali su se učenici i studenti od 14. do 25. godine starosti. Prijavilo se oko stotinjak sudionika, a posljednji prijavljeni učenik po redu osvojio je prvu nagradu. Spremno smo dočekali i učenike iz susjedne županije koje su dovezli nastavnici svojim automobilima. Nakon kratkoga rezimea organizatori su iznimno zadovoljni odazivom te su odlučili unaprijed planirati sljedeće natjecanje.

1	
---	--

5	
---	--

20. Ispiši glavnu surečenicu iz višestruko složene rečenice. Ispiši redom ostale surečenice i odredi im vrstu. Priložnim surečenicama odredi podvrstu.

Budući da se ove godine održava 30. Natjecanje iz hrvatskoga jezika, mnogi učenici koji su marljivo učili nadaju se najboljim rezultatima iako su svjesni da će konkurencija biti jaka, a njihovi mentori znaju da će trud donijeti uspjeh ako natjecatelji uspiju ostati smireni ne bi li svoje znanje pokazali na najbolji mogući način.

glavna surečenica

1. surečenica

vrsta –

2. surečenica

vrsta –

3. surečenica

vrsta –

4	
---	--

4	
---	--

4. surečenica

vrsta – _____

5. surečenica

vrsta – _____

6. surečenica

vrsta – _____

7. surečenica

vrsta – _____

8. surečenica

vrsta – _____

5	
---	--

5	
---	--

21. Nadopuni rečenice pridjevima u skladu s pravopisnom i gramatičkom normom koje ćeš tvoriti na temelju zadanih izraza u zagradama.

Na policama knjižare, među brojnim naslovima, isticala se knjiga s _____ (crven, bijel) koricama. Njezin dizajn nije bio slučajan – crvena boja prednjih korica i bijela boja stražnjih korica simbolizirale su borbu suprotnosti u priči koju je autor ispričao. Bio je to _____ (znanstvena fantastika) roman, prepun nevjerojatnih svjetova i futurističkih ideja. Kritičari su ga opisivali i s _____ (književna teorija) stajališta, ističući slojevitost pripovijedanja i narativnu strukturu. No, autor nije težio samo umjetničkomu izrazu – njegova je želja bila da knjiga pronađe put do šire publike. Stoga je u predgovoru dodao i _____ (popularni, znanstveni) esej o mogućnostima koje donosi budućnost, želeći čitateljima pružiti ne samo priču već i stvarne spoznaje o svijetu koji tek dolazi.

4	
---	--

22. Prepiši sljedeće rečenice tako da povežeš rečenične sadržaje objasnidbenim pa zaključnim konektorom.

Već u ono vrijeme nju je nešto izjedalo iznutra. U njezinim se kretnjama počela pokazivati neka usporenost – ili možda čak i ne usporenost, već nešto slično laganoj rastresenosti. Već je onda prestala davati instrukcije iz književnosti i povijesti.

(Amos Oz, *Priča o ljubavi i tmini*)

2	
---	--

6	
---	--

Pročitaj tekst u okviru i riješi zadatke od 23. do 34.

U svakodnevnoj uporabi česta je riječ kojom se obilježava adolescent do 19 godina. Po uzoru na engleski *teenager* slovenski je pribjegao tvorbi *najstnik* i *najstnica*, a poljski *nastolatek* i *nastolatka*, čiji bi hrvatski ekvivalent bio *naesnik* i *naesnica*. Ti su jezici iskoristili i prilagodili činjenicu da nastavak *-teen* potječe od *ten*, kao što i nastavak *-est* potječe od *deset*, što je uspješno oponašanje tuđe inventivnosti umjesto prenošenja cijele složenice u drugi jezik i uporabe psitacizma *tinejdžer*. Kod takva preuzimanja postoji i rizik od pokvarenoga telefona, nesporazuma i pučke etimologije. Tko zna koliko će nam djeca u budućnosti biti osviještena o važnosti pravilne uporabe hrvatskih riječi.

Prema: M. Kovačić, *Zaštitni mehanizmi jezičnih zajednica*, Jezik, 71.

23. Ispiši sintagmu iz polaznoga teksta koja ima značenje pogrešne informacije.

1	
---	--

24. Ispiši posvojni dativ iz polaznoga teksta.

1	
---	--

25. Napiši glagol *pribjeći* u 3. licu jednine aorista i glagol *potjecati* u 3. licu jednine imperfekta.

pribjeći

3. lice jednine aorista – _____

potjecati

3. lice jednine imperfekta – _____

2	
---	--

4	
---	--

26. Ispiši iz teksta pokazne zamjenice.

1	
---	--

27. Odredi vrstu podcrtanih riječi iz teksta.

česta – _____

da – _____

uspješno – _____

umjesto – _____

1	
---	--

28. Ispiši sljedeće dijelove leksikografskoga članka.

psitacizam *m* ⟨*gen. jd.* psitacizma⟩ **1.** *psih.* papagajsko oponašanje, manija imitiranja **2.** *lingv.* uporaba stranih riječi i kad im se ne zna pravo značenje ◇ *lat.* psittacus: papiga ← *grč.* psittakós + -izam

natuknica – _____

gramatička odrednica – _____

etimološka odrednica – _____

terminološka odrednica – _____

4	
---	--

6	
---	--

29. Odredi oblikotvornu osnovu, oblikotvorni morfem te značenje oblikotvornoga morfema riječi *psitacizam*.

oblikotvorna osnova – _____

oblikotvorni morfem – _____

značenje oblikotvornoga morfema – _____

3	
---	--

30. Kojim je tvorbenim načinom nastala riječ *svakodnevni*? Tvorbeno je analiziraj.

tvorbeni način: _____

tvorbena analiza: _____

1	
---	--

31. Napiši imenicu s kojom je imenica *naesnica* u mocijskome odnosu.

1	
---	--

32. Koja je glasovna promjena provedena u riječi *naesnik*, a koja u riječi *potječe*?

naesnik – _____

potječe – _____

1	
---	--

6	
---	--

33. Ispiši iz teksta sve imenske predikate bez nesamostalnih rečeničnih dijelova.

3	
---	--

34. Odredi sinonim riječi *inventivnost*.

1	
---	--

35. Napiši rečenice hrvatskim standardnim jezikom.

Navčil bum ja vas kak je život lepi kad se pišeju pesmice o srčeku i sončeku.
(kajkavsko narječje)

Ja bin s njin na misečini uvik o jubavi ćakulala. (čakavsko narječje)

Mamo, dado je ošo u avliju i u ladu divani s komšijom. (štokavsko narječje)

3	
---	--

7	
---	--